

”TULOS EI PÄÄSSYT EDES TEKSTI-TV:LLE”¹

MIKSI VANHANAIKAINEN TEKNOLOGIA ON SÄILYTTÄNYT ASEMANSA DIGITALISOITUNEESSA MEDIAURHEILUYMPÄRISTÖSSÄ?

Riikka Turtiainen

Artikkelissa etsitään vastauksia teksti-TV:n suosion syihin urheilun seuraajien keskuudessa. Vanhankaikaisena näyttäytyvä teknologia on itsepintainen kummajainen digitaalisten palveluiden täyttämässä mediaympäristössä. Monet hakeutuvat mieluummin ulkoa muistamilleen teksti-TV-sivuille, vaikka Internetin monipuolisten seurantapalveluiden grafiikka peittoaa televisiokuvan seassa lähetettävän yksisuuntaisen informaation mennessä tullen. Urheilun seuraajat arvostavat teksti-TV:n nopeasti ja kätevästi saatavilla olevaa reaaliaikaista ja luotettavaa tietoa. Teksti-TV:n tarkastelu tuo oman, ennen tutkimattoman lisänsä keskusteluun ”uuden” ja ”vanhan” mediateknologian suhteesta ja ”aktiivisesta” mediakäyttäjistä.

Varhaisimmat mielikuvani televisiokanavan tarjoamasta teksti-TV-lisäpalvelusta ajoittuvat lapsuuteeni 1980-luvulla ja kiinnittyvät läheisesti kaukosäätimeen. Se, joka perheessä selasi teksti-TV:tä, piteli myös kaukosäädintä ja valitsi siten katsottavan televisiokanavan. Bill Cosby Shown seuraamisen keskeytyminen hitaasti etsiytyvän tekstimasan vuoksi oli ärsyttävää. Omakohtaisista teksti-TV-muistoistani mieleen painunein liittyy sen sijaan urheilu-urani kohokohtaan. Olimme jalkapallojoukkueeni kanssa varmistaneet sarjanousun ykkösdivisioonasta Naisten Liigaan. Otin Ylen teksti-TV:n verkkosivulta tietokoneelleni kuvakaappauksen asian todentaneesta sarjataulukosta. Muisto kuvastaa hyvin teksti-TV:lle ominaista roolia urheilun yhteydessä. Se, mitä sivulla 254 seisoi, oli ”totta”, vaikka hetki ratkaisevan ottelun jälkeen en vielä itse ollut uskoa tavoitteemme toteutuneen. Teksti-TV:n urheilusisältöjen kohdalla pääosassa ovat juuri tulokset, tilastot ja taulukot. Sama

tieto olisi löytynyt ehkä kätevämminkin eri verkkosivustolta, mutta päädyin näyttelemään tietokoneruudulle TV:stä tutut sivunumerot.

Nousujuhlisiin päättyneestä jalkapallokaudesta on muutama vuosi aikaa. Tällä hetkellä käytän teksti-TV:tä enimmäkseen matkapuhelimeeni lataamani sovelluksen kautta. Pääsen selaamaan teksti-TV:n pääsivuja pyyhkäisemällä puhelimeni kosketusnäyttöä sivusuunnassa ja alasivuja pystysuuntaisella pyyhkäisyllä. Tuplanapauttamisen takaa löytyy onneksi edelleen tuttu ja turvallinen sivunumerohaku.

Keskityn tässä artikkelissa tarkastelemaan mediateknologian roolia urheilun seuraamiskokemuksessa. Mediateknologialla tarkoitan ensisijaisesti viihde-elektroniikkaa eli teknologiaa itsessään, joskaan sitä ei nykypäivänä voi käsitellä kokonaan irrallaan mediasisällöistä. Lähestyn aihetta teksti-TV:n analysoinnin kautta. Artikkelissa pyrin vastaamaan siihen, miksi teksti-TV:n kaltainen

”vanhanaikainen teknologia” on säilyttänyt asemansa digitalisoituneessa mediaurheiluympäristössä. Samalla käsittelen laajemmin ”vanhan” ja ”uuden” mediateknologian välistä suhdetta. Kyseessä on hyvin vähän tutkittu aihe, vaikka teksti-TV:llä on ollut vuosikymmeniä keskeinen merkitys osana ihmisten arjen käytänteitä. Se on sivuutettu tieteellisessä tutkimuksessa sähköpostin ja radion kaltaisten tavanomaisten mediateknologioiden lailla. Ne(kin) ovat hävinneet oman huomioarvokilpailunsa erikoisemmille Internet-sovelluksille ja televisiolle.

Kytken teksti-TV:n tarkastelussani yhteen ammattilaisnäkemys ja käyttäjäkokemukset. Tutkimusaineistoni olen käyttänyt laajan mediaurheiluaiheisen verkkokyselyni (teksti-)TV:tä koskevaa osiota (133 vastaajaa, 2006–2010) ja YLE Urheilun Online-ryhmän tiiminvetäjä Lauri Sihvosen asiantuntijahaastattelua. YLE:n teksti-TV:n urheilusivuista vastaavan, teksti-TV-toimittajana 25 vuotta työskennelleen Lauri Sihvosen yksilöidyn henkilöhaastattelun kautta tuon esiin kokijan ja tekijän näkemys tutkimukseni kohteena olevan ilmiön vaiheista. Kyselyaineiston kautta hahmotan urheilun seuraajien teksti-TV:n käyttöä ja heidän mediateknologialle antamia merkityksiä. Kyselyn avovastausten kvantifioimiseksi olen käyttänyt aineistoni lukutapana erittelevää sisällönanalyysiä. Muodostan näkemysni teksti-TV:n suosion syistä valottamalla tekstin alkuosassa teksti-TV-teknologiaa tutkimuskirjallisuuden avulla ja sijoittamalla tarkasteluni tulokset artikkelin edetessä teknologioiden keskinäistä suhdetta käsittelevään viitekehukseen. Keskityn pääasiassa YLE:n teksti-TV:n vaiheisiin, koska se on kotimaisittain vanhin, suosituin ja urheiluanniltaan monipuolisin teksti-TV-kanava². Ilmiönä teksti-TV on lähinnä eurooppalainen, ja tänä päivänä sen suhteen kunnostautuvat Suomen lisäksi erityisesti Ruotsi ja Englanti (BBC)³.

URHEILUYSTÄVÄLLINEN MEDIATEKNOLOGIA

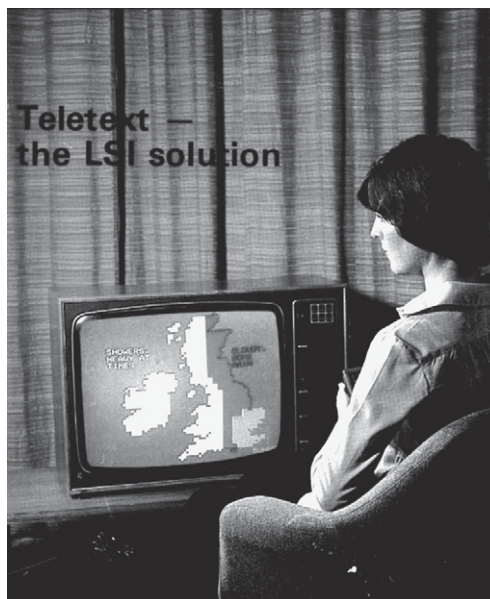
Aluksi kuvailemani teksti-TV-sisällön ikuistaminen ei ole täysin tavatonta. Olen nähnyt kuvattavan kameralla TV-ruudulle avautuvaa teksti-TV-näkymää, ja minulle on kerrottu yrityksestä tallentaa teksti-TV-lähetystä videonauhurilla siinä kuitenkaan onnistumatta⁴. Videoimisen mahdollisuus johtuu siitä, että analogisen teksti-TV:n lisäinformaatio lähetetään binäärisenä normaalin televisiokuvan seassa silloin, kun televisiovastaanotin ei teknisistä syistä pysty toistamaan sille lähetettyjä normaaleja kuvan osia eli juovia. Teksti-TV-lisälaite kerää sirpaleisen informaation teksti-TV:n sivuiksi.⁵ Tekstisivut lähetetään ”objektikarusellissa” jatkuvana, yksisuuntaisena virtana, eli sivujen pyörittys alkaa alusta heti viimeisen sivun lähetymisen jälkeen. Vastaanotin poimii ja pysäyttää karusellista näytölle käyttäjän haluaman sivun.⁶ Yksi televisiokanava voi lähettää 800 (100–899) Teksti-TV:n sivua, joita pääsee selaamaan kaukosäätimellä. Urheiluaiheinen sisältö löytyy sivulta 200–299. Kyseessä ei ole viimeisin digitaalteknologian sovellus. Televisiovastaanottimet ja kaukosäätimet ovat muuttuneet. Myös teksti-TV:n graafinen ilme saattaa olla hiukan erilainen kuin ensimmäisissä versioissa, mutta toimintaperiaatteiltaan teksti-TV on ollut Suomessa käytössä lähes sellaisenaan kohta kolmekymmentä vuotta.

Viestintäneuvos Tauno Äijälä määritteli vuonna 1980 teksti-TV:n yleisnimitykseksi järjestelmille, ”joissa lisälaitteella varustettuun televisioon vastaanotetaan joko radiotai kaapeliteitse lähetettyä lähinnä tekstin muodossa olevaa informaatiota”⁷. Hän puhui kuitenkin vielä teletekstipalveluista (erotuksena puhelinlinjoja tiedonsiirtoon käyttäneestä videotekstistä, joka yhdessä teletekstin kanssa muodosti tekstiviestimet), sillä järjestelmä oli Suomessa tuolloin vasta kokeiluvaiheessa. Äijälä esitteli Viestintä

Varhaisimmat teletekstikokeilut (teletext) käynnistyivät 1970-luvulla edelläkävijämaanaan Englanti (kuva vuodelta 1976). Lähde: Salon tuotanto- ja kulttuurihistoriallinen museo SAMU, Elektroniikkakokeilmat.

uuteen aikaan -teoksen artikkelissaan Euroopassa 1970-luvun loppupuolella käynnistyneitä kehityshankkeita, joiden edelläkävijämaana kunnostautui Englanti. BBC:n teleteksti (teletext) käynnistyi säännöllisenä Ceefax-palveluna jo vuonna 1974. Ruotsin Sveriges Radio aloitti vuonna 1979 teletekstikokeilunsa, joka tarjosi kuulovammaisille suunnatun tekstityspalvelun lisäksi muun muassa säätietoja, urheilu-uutisia ja jalkapallon vedonlyöntivihjeitä. Kanadassa kehitettiin Telidonia, jonka tavoitteena oli luoda eurooppalaisia järjestelmiä kehittyneempi laitteisto kommunikointimahdollisuksiin ja graafiseen ilmaisuun kykenevine valokynineen.⁸ Äijälä visioi teletekstin jäävän vain välivaiheeksi siirryttäessä videotekstiin, mutta toisin kävi⁹.

Suomen Yleisradio aloitti teletekstikoe-lähetykset vuonna 1977 BBC:ltä lainatulla laitteistolla. Kokeilut osoittivat, ettei signaali häirinnyt televisio-ohjelman seuraamista. Suomalaisen videotekstijärjestelmän, Telsetin koekäyttö alkoi puolestaan vuonna 1978.¹⁰ Videotekstin tarkoituksena oli yhdistää tietoverkot ja televisiot toimivaksi palvelujärjestelmäksi, jossa televisio olisi toiminut eräänlaisena tietokonepäätteenä. Sen kautta käyttäjät olisivat voineet päästä käsiksi päivitettyihin säätiedotuksiin, urheilutuloksia ja uutisia sisältäviin tietokantoihin, pelata pelejä, toimittaa pankkiasioita ja viestitellä toisten televisiokatsojien kanssa. Hankalakäyttöinen ja puhelinmaksujen vuoksi kallis palvelu ja sen kansainväliset verrokot vaipuivat unohduksiin epäonnistuneiden kehityshankkeiden myötä. Yk-

sinkertaistetut ja yksisuuntaisena lähetetyt teletekstijärjestelmät onnistuivat sen sijaan paremmin.¹¹ Teksti-TV vakiintui suomalaisten mediankäyttötottumuksiin eli se omaksuttiin kulttuurisesti¹². Videoteksti hävisi mediaympäristöstämme, mutta sen voi mielestäni nähdä kulutusikäntöjä tutkineita Mika Pantzaria ja Elisabeth Shovea mukailleen teknologiseksi fossiiliksi, josta on säilynyt elementtejä aina nykypäiväisen Internetin kulutusikäntöteisiin asti¹³. Internetin varhaishistoriaan perehtynyt Petri Saarikoski laskee videotekstijärjestelmät tiettyjen toimintaperiaatteidensa osalta 1980- ja 1990-luvulla yleistyneiden tietoverkkoratkaisujen sivuhaaraksi¹⁴. Toisena esimerkkinä teksti-TV:n elämänskaareen liittyvästä teknologisesta fossiilista voidaan pitää 2000-luvun alun WAP-puhelimia, joissa pyrittiin yhdistämään teksti-TV:n ja Internetin toimintalogiikat¹⁵.

Yleisradio aloitti vakituiset teksti-TV-lähetykset Suomessa 7. lokakuuta 1981. Teksti-TV-ominaisuudet löytyivät Saloran mikropiiritelesioista jo 1970-luvun lopussa, ja muutamassa vuodessa toimintoa tuki-

vat lähes kaikki uudemmat väritelevisiomallit. Niistä suomalaisista, joiden vastaanotin pystyi näyttämään teksti-TV-sivut, palvelua käytti 1990-luvun lopussa säännöllisesti 70 prosenttia. Myöhemmin kehitetyt muistiratkaisut ovat nopeuttaneet sivujen löytämistä ja selailua, mutta teksti-TV:n alkuperäinen toimintaperiaate on pysynyt samana.¹⁶ TV1 aloitti vuonna 1991 ympärivuorokautisen testikuvalähetyksen, joka mahdollisti Teksti-TV:n näkyvyyden 24 tuntia vuorokaudessa. Yöllinen uutis seuranta aloitettiin tammikuussa 1995. Lokakuun alusta 1996 YLE Teksti-TV:n sivut ovat löytyneet myös Internetistä.¹⁷ Urheilun seuraajille teksti-TV:stä tuli sen alkuvuosista lähtien tärkeä uutisväline. Jääkiekko-otteluiden pysyvä online-seuranta aloitettiin vuonna 1988 yhteistyössä SM-liigan kanssa, minkä jälkeen otteluseuranta laajeni muihin kotimaisiin palloilusarjoihin ja esimerkiksi Englannin Valioliigaan.¹⁸

Urheilu erotettiin omaksi alueekseen teksti-TV:n uutisvirrasta vuonna 1984. Alkuaikoina teksti-TV:stä vastasi yksi toimittaja, jolle soitettiin tai faksattiin tilannetietoja urheilutapahtumista. Tärkeimmissä tapahtumissa toimittaja tai avustajat kävivät paikan päällä ja soittelivat tietolähteiden perään. Matkapuhelinten yleistyminen helpotti hektistä työtä, ja Internetin myötä tulospalvelutoiminta on automatisoitunut entisestään.¹⁹ Nykyään kaikki Euroopan suurimmat palloilupääsarjat päivittyvät teksti-TV:n sivuille ”automaattisesti”, sillä niiden tulospäivitys on ulkoistettu kansainvälisille palveluntarjoajille.²⁰ YLE:n teksti-TV:n urheilusivuista vastaava Lauri Sihvonen kertoo viettäneensä iltojaan pähkäilemällä, onko sen lisäksi tarpeellista päivittää manuaalisesti Islannin ja Irlannin jalkapalloliigojen kaltaisia ottelutuloksia. Kotimaisten palloilusarjatulosten osalta lajiliitot hoitavat itse omat sivunsa – viimeisenä mukaan on liittymässä käsipallo, joka on tähän asti soittanut tilannetiedot teksti-TV:lle. Urheiluotsikoiden ja -uutisten

laatimisen ja ottelukierrosten jälkeisen sivutaittojen parantelun lisäksi teksti-TV:n toimitus kirjaa edelleen manuaalisesti esimerkiksi yleisurheilu- ja hiihtotulokset.²¹

Vaikka teksti-TV:n selailu tuntuu vakiintuneen mediankäyttötavoihimme, se on tutkimuksissa pitkälti sivuutettu. Vuosituhannen vaihteen jälkeisen digi-TV-kohun aikana oli käynnissä myös teksti-TV:tä koskevia kehitysprojekteja. Sari Walldén kartoitti vuonna 2004 valmistuneessa tietojenkäsittelytieteen alan väitöskirjassaan suunnitteluasteella olleen superteksti-TV:n ominaisuuksia. Tuolloin digitaaliseen televisioon liittyi voimakkaita visioita Internetin kaltaisen käyttöliittymän nopeasta yleistymisestä, ja superteksti-TV:n ajateltiin olevan yksi digitaalisen teknologian mahdollistamista vuorovaikutteisista palveluista. Urheilu oli yksi niistä aihealueista, jonka ympärille televisiokanavat olivat rakentamassa superteksti-TV:n palvelukokonaisuutta. Urheilukanavalla oli tarkoitus luoda tiiviisti urheilua seuraavien ihmisten teksti-TV-yhteisö, jolle kaupitella kyseistä lisäarvopakettia.²²

Vuonna 2010, kolme vuotta analogisten TV-lähetysten loppumisen jälkeen, olemme kuitenkin yhä tilanteessa, jossa ”kolmekymppinen” teksti-TV näyttäytyy entisenlaisena, eikä Internetiä edelleenkään mainittavasti käytetä television kautta. Enemmänkin televisio-ohjelmien katselu on siirtynyt osittain tietokoneruudulle, kun kanavat ovat panostaneet netti-tv-lähetysiinsä ja arkistopalveluihinsa. Digiteksti-TV (suunnitteluvaiheen superteksti-TV) ei koskaan vakiintunut suomalaisten käyttöön. Digiteksti-tv-lähetysiä kotiruudulle välittäneet, hiukan tavallisia digibokseja kalliimmat MHP-standardin boksit eivät menneet kaupaksi, ja hypertekstuaalisin valikoin ja värikuvin varustetun kaksisuuntaisen digiteksti-TV:n yleistyminen jäi toteutumatta.²³ Niissäkin harvoissa bokseissa, joissa digi-teksti-TV näkyi, se toimi huomommin kuin vanhempi versionsa. Sivut eivät päivit-

Puhelimeen saa ladattua oman, televisiosta tutun teksti-TV-sovelluksen. Kuva: Riikka Turtiainen (28.10.2010).

tyneet automaattisesti eli näkyvillä ei aina ollut tuorein tieto. Lauri Sihvonen nimittää superteksti-TV:tä surulliseksi osaksi teksti-TV:n historiaa, sen sivupoluksi. Sihvosen mukaan superteksti-TV:seen panostettiin voimakkaasti vuoden päivät, mutta lopulta kehittäminen kuihtui omia aikojaan.²⁴ Nykyisin ei sen sijaan ole harvinaista, että televisiosta tiettyä urheilutapahtumaa seuraava datasiirtopakettiin haltija tarkastelee samalla muita urheilutuloksia puhelimensa näytölle avautuvan teksti-TV-sovelluksen kautta²⁵. Käyttötapa vapauttaa urheilun seuraajan käyttämästä television kuvaruudun puolitustoimintoa. Toisin sanoen ”perinteisen” teksti-TV:n mobiiliversio on peitonnut erilaisin hienouksin varustellun, mutta tiettyyn päätelaitteeseen sidotun digiteksti-TV:n.

TURNAUSKESTÄVÄ TEKSTI-TV

Teksti-TV:n alkuvaiheisiin tuntuu liittyvän vahvoja mielikuvia. Se herätti ennen

1990-luvulla tapahtunutta yleistymistään urheilun seuraajissa ihmetyksen ja innostuksen sekaisia tunteita. Sarjataulukkojen ja jopa yksittäisten maalien reaaliaikainen päivittyminen television ruudulle oli uskomatonta siihen verrattuna, että ennen vastaavia tietoja oli päässyt tarkastelemaan vasta seuraavan aamun sanomalehdestä. Tuolloin muodostui sanonta, jonka mukaan vasta joukkueen tulosten näkyessä teksti-TV:llä oli kyse todellisesta kilpaurheilusta.²⁶ Teksti-TV arvottaa edelleen urheilua siinä mielessä, etteivät kaikkien lajien ja sarjatasojen edustajat vieläkaan pääse tuloksineen esille palvelussa, jonka kokonaissivutila on rajallinen. Lauri Sihvosen mukaan ”teksti-TV-status” on sitkeässä. Kun tietyt lajit ovat päässeet nauttimaan teksti-TV-näkyvyydestä, ei tule kysymykseenkään, että niitä voitaisiin vähentää. Joidenkin isojen lajien juniorisarjojen kohdalla on Sihvosen mukaan harkittu keventämistä, mutta mahdollinen teksti-TV-statuksista luopuminen on ollut liian kova pala lajiliitoille.²⁷ Toisaalta teksti-TV:n

toimitukselta on Internetin myötä poistunut paine laajentaa tulospalvelua: ”koska[laji] liitot voivat nykyään kertoa omilla nettisivuillaan tuloksia vaikka kymmeneltä sarjatasolta”²⁸. Ennen Internetin yleistymistä monet urheilutahot lähestyivät YLEn teksti-TV-toimitusta sivutilan toivossa. Toistensa näkyvyydestä kateelliset lajit painostivat lisäämään tulospalveluun sarjatasoja, mutta näissä asioissa ei enää lähestytä. ”Ei tarvitse enää kertoa SM-hiihdoista sataa parasta, koska kaikki 500 nimeä löytyvät hiihtoliiton ja kisajärjestäjän sivuilta.”²⁹ Teksti-TV on voinut asettaa oman uutiskynnyksensä terävimmän kärjen kohdalle. Tarjoamansa näkyvyyden kautta se legitimoit kilpaurheilutoimintaa osallistuen samalla muiden viestintävälineiden tavoin mediaurheilun³⁰ määrittämiseen.

YLEn vuoden 2009 teksti-TV-tutkimuksen mukaan teksti-TV:n käyttö ei ole hiipumassa – päinvastoin – alle 25-vuotiaat tuntuvat löytäneen sen uudelleen³¹. YLEn teksti-TV:n sivuja seuraa television välityksellä viikoittain noin kaksi miljoonaa ihmistä. Luku on kasvanut vuodessa noin 120 000:lla. Internetin kautta teksti-TV:n sivuille hakeutuu yli 200 000 ihmistä viikossa, mutta määrä kaksinkertaistuu isojen urheilutapahtumien aikana. YLEn teksti-TV:n käyttäjistä noin kolmannes on kokeillut palvelua mobiililaitteen avulla. Aktiivisimpia käyttäjiä ovat 35–44-vuotiaat kaupunkilaismiehet.³² Urheilun osuus YLEn teksti-TV-sisällöistä on huomattavat 25 prosenttia, sekä Veikkaus- ja raviurheilusivut päälle³³. Omaan mediaurheiluaiheeseen kyselyyni vastanneista 82,7 prosenttia käytti teksti-TV:tä urheilun seuraamiseen.

Urheilun seuraajien keskuudessa on tavallista, että teksti-TV aukeaa aamulla heti heräämisen jälkeen yöllä pelattujen otteluiden (esim. NHL) lopputulosten tarkastamiseksi³⁴. Varsinainen ”television katselu” voi sekin kääntyä helposti pelkäksi teksti-TV:n sivujen edestakaiseksi selailuksi³⁵. Sari

Waldénin mukaan urheilu- ja veikkaustulosten seuraaminen on niiden sisältämän tiedon jatkuvasti muuttuvan luonteen takia yksi teksti-TV:n yleisimmistä käyttötarkoituksista³⁶. Urheilun seuraajien teksti-TV:n käyttö toistuu samanlaisena useita kertoja päivän aikana. Sen voi jakaa kahteen eri tasoon: yhtäältä teksti-TV:n kautta saadaan selville tuoreimmat urheilu-uutiset ja toisaalta sitä taas käytetään eri pelitilanteiden ja urheilutulosten seuraamiseksi. Urheilu-uutisotsikoiden tarkastelu ja uutissivujen läpiselaus ovat toimintaa, joka voi toistua muutamiakin kertoja päivän aikana, mutta joka keskittyy sillä hetkellä yleensä yksinomaan teksti-TV:n käyttöön. Tulosseuranta taas on oheistoimintaa, joka tapahtuu usein samanaikaisesti jonkin muun toiminnan kanssa.³⁷ Ilman kuvayhteyttä tapahtuvaa urheilutilanteiden seuraamista kutsutaan urheiluihmisten keskuudessa yleensä live-seurannaksi, jolloin seurataan ”otteluiden kehittymistä”³⁸.

Yksi live-seurannan motiiveista ja teksti-TV:n urheilusivujen käyttöön ylipäättään kiinnittyvistä ilmiöistä on urheiluedonlyönti. Veikkauksella on omat, pariin otteeseen laajennetut teksti-TV-sivunsa (470–499), joilta löytyvät veikkauskohteiden ja -tulosten lisäksi tiedot vedonlyöntikertoimista ja pelattujen kohteiden prosenttijakaumista. Lauri Sihvonen nimittää YLEn ja Veikkauksen pitkää yhteistyötä Lotto-arvontoineen ja ravilähetyksineen järkiavioliitoksi. Veikkaus lanseerasi teksti-TV:llä reaaliaikaisesti seurattua Pitkävedon³⁹ vuonna 1993. Sitä ennen teksti-TV:llä seurattiin Vakioveikkausta (lauantaivakio) ja ravikilpailuita, joista kerrottiin jokaisen lähdön tulos kerrallaan. Sihvosen mukaan teksti-TV tuli kuin tilauksesta vedonlyöjiä varten: 1980-luvun lopulla elettiin ”modernia nykyaikaa, kun lapset katsoivat televisiosta Peppi Pitkätossua ja isä seurasi samalla teksti-TV:ltä vakioriviä”⁴⁰. Vedonlyönti lisää urheilun seuraajien tarvetta pysytellä kaiken aikaa selvillä

ottelutilanteista, mikä on tehty teksti-TV:n kohdalla helpoksi. Toiminta voi muodostua myös itseään ruokkivaksi kehäksi: tuolloin alle 10-vuotias urheilunseuraajan alku muis-telee sijoittaneensa 1980-luvulla urheiluvendonlyönnistä ansaitsemansa voittorahat, 2600 markkaa, televisioon, koska hän halusi käyttöönsä ikioman teksti-TV:n.⁴¹

Nykyään otteluiden kehittymistä seurataan teksti-TV:n ohella Internetin seurantasivustojen kautta. Lisäksi teksti-TV löytyy sellaisenaan, visuaalisesti samanlaisena ja sivuselausmenetelmiseen, Internetistä. Tietyt teksti-TV:n sivunumerot ovat painuneet lähtemättömästi sitä käyttävien urheilun seuraajien mieliin. Monet pystyvät luettelemaan ulkoa lähes kaikki teksti-TV:n urheilusivut⁴². Teksti-TV:n huolella rakennettu logiikka ajaa siihen tottuneet ihmiset netissäkin teksti-TV:n sivuille. Tietyt asiat ovat aina tietyillä sivuilla ja siten nopeasti paikannettavissa. Lauri Sihvosen mukaan asialla on myös kääntöpuolensa, kun tulee tarve muuttaa joidenkin teksti-TV-sivujen ”pysyviä” sisältöjä eli lähinnä laittaa niitä uuteen järjestykseen tai laajentaa: ”Voidaanko me ikinä siirtää NHL:ää johonkin muualle kuin 235:een, kun se on siinä nyt parikymmentä vuotta ollut.”⁴³

Sivuselaustoimintoon liittyvät rutiinit eivät yksin riitä selittämään teksti-TV:n yli

vuosituhannen vaihteen jatkunutta suosiota urheilun seuraajien keskuudessa. Internet tarjoaa lajikohtaisia, reaaliaikaisia seuranta-palveluita, joiden visuaaliset esittämistavat päihittävät teksti-tv-grafiikan menneen tullen. Kaikesta huolimatta teksti-TV:n taika säilyy. Se tarjoaa nopeasti löydettävissä olevaa, rajoitetun tilansa vuoksi tiivistä tietoa, jonka paikkaansa pitävyyttä kontrolloi Yleisradion kaltainen uskottava taho. Lauri Sihvonen vahvistaa, että epäselvissä tilanteissa teksti-TV:llä mieluummin odotetaan kuin julkaistaan epävarma tieto⁴⁴. Urheilun seuraajan kannalta teksti-TV:n tärkeimmät ominaisuudet ovat reaaliaikaisuus, luotettavuus ja kätevyys. Internetiin verrattuna teksti-TV:n tieto näyttää ”varmempana”, ja joidenkin lajien osalta tulokset päivittyvät teksti-TV:lle nopeammin kuin Internetiin.⁴⁵

Teksti-TV erottuu mediakentällä edukseen myös tiivydellään. Sen napakan sisällön (muutaman kappaleen sähköiset ja tulostilat) voi omaksua nopealla silmäyksellä, mikä helpottaa navigoimista uutistulvan keskellä.⁴⁶ Toisin sanoen Internet saattaa teksti-TV:hen verrattuna tarjota urheilun seuraajien saataville jopa liikaa ylimääräistä ja epäolennaista tietoa, jolloin haluttujen tulosten, tilastojen ja uutisten seulominen vie aikaa. Teksti-TV:n kannalta urheilu on ihan-teellista asiasisältöä, sillä olennaisin urhei-

YLE TEKSTI-TV	
Tekstiversio	Sivu 254/1
ETUSIVU 100 > HAKEMISTOT 199 > KOTIMAA 182 > ULKOMAAT 130 > TALOUS 160 > SÄÄ JA LIKKEIHIE 400 > URHEILU 201 > VEIKKAUS 470 > TV-OHJELMAT 300 > OHJELMAOPAS 350 > ALUEUUTISET 500 > NEWS III ENGLISH 190 > PÄ SVEHNSKA 700 > VIKKOMAKASIIII 800 >	JALKAPALLO VEIKKAUSLIIGA AVAA PIIRKUIKRUNA > TEKSTIVERSIO PALAUTE TOIMITUS USEIH KYSYTTYÄ RESEPTIARKISTO SIVULUETTELO (PDF) YLE ETUSIVU YLE URHEILU YLE UUTISET OHJELMAOPAS SVEHNSKA.YLE.FI
LIIGAKARSINTA (eurocup-säännöt): 27.10. viikingit - JJK 1-1 (0-0) 30.10. JJK - viikingit klo 14.00	KARSINTA NAISTEN LIIGAPAIKASTA: 24.10. JyPK - Ilves 1-1 (1-0) 31.10. Ilves - JyPK klo 14
<input type="text"/> Hae sivu >> 100 200 300 400 500 600 700 800	
<< edellinen sivu < alasivu alasivu > seuraava sivu >>	

Teksti-TV löytyy sivuselaustoimintoi-
neen myös netistä
(sivu 254, 28.10.2010).
Lähde: YLE Teksti-
TV, <http://www.yle.fi/cgi-bin/tekstiv/ttv.cgi/html?PAGE=254>

lutieto on ilmaistavissa lyhyesti: 1–0 riittää, jolloin yhdelle sivulle mahtuu parikymmentäkin ottelutulosta. Myös Lauri Sihvonen pitää teksti-TV:n suosion salaisuutena tiiviyyttä ja reaaliaikaisuutta. Niiden varassa teksti-TV saavutti vahvan asemansa 1980–90-luvulla, ennen Internetiä, olleessaan ainoa nopeaan tiedonvälitykseen pystyvä väline.⁴⁷ Toisaalta tietystä teksti-TV:n toimivimmista ominaisuuksista välineen käyttäjät ovat varmasti tulleet tietoisiksi vasta Internetin sisältövyöryn myötä. Teksti-TV:n kunnianpalautukselle omistetussa Helsingin Sanomien Nyt-liitteen artikkelissa ”Kiitos 835!” (10.9.2010) teksti-TV:tä kutsutaan nykyisen mediamenon kapiseksi: ”Ja juuri siinä on sen hienous. Teksti-TV:n eleetön ilmaisu piirtää järjestystä kaaokseen. Sivu sata on satavarma paikka tarkistaa, että maailma on pystyssä.”

PILAA(NTU)VA MEDIATEKNOLOGIA?

Uuden mediateknologian hankkimisen syyt palautuvat usein urheiluun. Ensimmäisen ja myöhemmin isomman (väri)television hankintaa on monessa suomalaiskodissa perusteltu urheilun seuraamisella. Videolaitteen hankkimisen syyksi nimettiin vuonna 1984 yleisesti Los Angelesin olympialaiset, joiden televisiolähetykset osuivat Suomessa yöaikaan. Digiboxin hankinta on niin ikään vauhdittanut urheilun ansiosta, ja monien lajien siirtyminen maksukanaville on pakottanut urheilun seuraajat laitehankintojen lisäksi sijoittamaan Canal+ -kanavapakettiin.⁴⁸

Urheilun seuraajalle television hankinnan tärkeimpiä kriteereitä on pitkään ollut nopea ja kätevä teksti-TV. Ilman alasivuselausmahdollisuutta, hyvää sivumuistia ja kuvanjakamistoimintoa televisio ei ole lähtenyt kaupan hyllyltä kotikatsomoon.⁴⁹ Digi-TV:n alkuvaiheista väitöskirjansa tehnyt Pertti Näränen laskee teksti-TV:n (yhdessä video- ja pelikonsoliliitännöiden sekä maksu-

tv-järjestelmän ja kotiteatterilaitteiden kanssa) osaksi television 1980-luvulla alkanutta kehityskulkua, jota luonnehtivat television monipuolistuminen, kaupallistuminen, ohjelmatarjonnan lisääntyminen, teknisen laadun kehittämisen pyrkimykset sekä erilaisiin lisäpalveluihin ja -toimintoihin kytkeytyminen⁵⁰. Petri Saarikoski puhuu digi-tv:n ”esihistoriasta”, jossa 1970-luku näyttäytyy televisiomallien ominaisuuksien lisääntymisen ajanjaksona. Televisiovalmistajien keskinäisen kilpailutoiminnan kiristyminen konkretisoitui teksti-TV:n lisäksi kaukosäätimen ja digitaalisen kanavavirityksen kaltaisina kilpailuvaltteina.⁵¹ Nykypäivän urheilun seuraajat vertailevat televisiomerkkejä varmistuakseen kuvanlaadusta ja säästyäkseen hitaan ja toimimattoman teksti-TV:n aiheuttamalta mielipahalta.⁵²

Jaakko Suominen on määrittänyt analogisen (eli kotoistavan) ja digitaalisen (eli teknistävän) televisiokulttuurin ja -visioiden diskurssit, joilla hän viittaa kielellisten käytäntöjen ja rakenteiden lisäksi myös materiaaliin muotoihin ja sisällöllisiin ilmentymiin sekä tuotantotapoihin. Digitaalinen diskurssi eroaa analogisesta muun muassa lisälaitteiden suuren määrän, teknologian avulla saavutetun laadun eli ohjelmaestetiikan uuden autenttisuuden sekä nopean ja laajan vuorovaikutteisuuden myötä. Analogisen diskurssin mukaisia iskusanoja ovat yhteisyyden, informoinnin ja vakiintuneisuuden kaltaiset termit, kun taas digitaalista diskurssia ylläpidetään osallistavuuden, monimediaalisuuden ja erikoistumisen voimalla. Suomisen mukaan kummatkin diskurssit ovat kuitenkin olleet läsnä koko television historian ajan, mutta niiden luonne ja suhde ovat vaihdelleet.⁵³ Teksti-TV:n voi mielestäni nähdä nämä diskurssit yhteen kietovana välineenä – analogisen diskurssin aikalaisena, joka on koko olemassaolonsa ajan itse asiassa toteuttanut digitaalista diskurssia.

YLEn teksti-TV:llä vuodesta 1985 työkennellyt Lauri Sihvonen muistelee haike-

ana ”pioneerityötä hienon välineen parissa sen monopoliaseman⁵⁴ aikana”. Se, että edes alettiin seurata jotain reaaliaikaisesti, riitti alkuvuosina haltioituneeseen palautteeseen. Pian teksti-TV:n käyttöön kuitenkin totuttiin, ja palautetta alkoi tulla vain, jos jokin asia ei toiminut tai oli hoidettu huonosti. Tänä päivänä kiitosta on turha enää odottaa. Jos joku ottaa yhteyttä teksti-TV:n toimitukseen, on hänellä jotain valitettavaa. Nykyisin virheet teksti-TV:llä ovat niin sanotusti ”globaaleja”, sillä kyse on useimmiten väärästä tuloksesta kansainvälisessä tulospalvelussa. Teksti-TV:n toimitus saa silti aina syyt niskoilleen, koska ulkopuolinen palveluntarjoaja on tavallisille käyttäjille näkymätön taho. Menneinä vuosina ongelmia oli enemmän teksti-TV:n päivittymisen kanssa. Synnä saattoi vuosituhannen vaihteen molemmin puolin olla tietokoneen arkistolevyn täyttyminen tai palvelimen kaatuminen. Lauri Sihvonen toteaa urheilun seuraajien reagoineen aina ensimmäisinä mahdollisesti tuntejakin kestäneeseen ongelmatilanteeseen: ”Ja kun mikään ei päivittynyt vaan teksti-tv makasi staattisena, ei päässyt edes kirjoittamaan, että sivut eivät päivity”. Ainoa tapa tiedottaa asiasta oli yhteyden ottaminen TV-kuuluttajiin, jotka mainitsivat teksti-TV:n päivittymättömyydestä televisiolähetyksen yhteydessä. Sihvonen kertoo selostaneensa närkästyneille soittajille välillä puhelimitse jääkiekko- ja ravitilanteita. Vedonlyöjien kannalta vanhentuneiden tilannetietojen päivittämisen tarve on tietenkin akuutti. Nykyään teksti-TV kaatuu enää harvoin, ja silloinkaan sitä ei useimmiten kukaan edes huomaa, koska kyse on vain minuuteista.⁵⁵

Mediateknologian toimimattomuus saa urheilun seuraajien pinnan kiristymään yleisemminkin: ”[- -] netti-tv pätkii ja kuvaa ei näy, radiosta loppuvat patterit kesken hiihtolenkin, autossa EM-finaalin aikana luetaan merisäätä ja sitten katoaa kuuluvuus jossain Maalahden kohdalla, Innasen

ääni ei kuulu tai kuva ei näy ja West Ham tekee maalin [- -]”⁵⁶. Yleisiä televisiourheiluun liittyviä harmistuksen aiheuttajia ovat digiboksin jämähtäminen, lähetysskatkokset ja heikko kuvanlaatu. Kyselyvastaaja mainitsee vaihtaneensa kokonaan televisiomerkin sen seurauksena, että hänen silloinen väritelevisionsa hajosi Lake Placidin olympialaisten (1980) aikana⁵⁷. Mediateknologiaan itsessään ei yleensä kiinnitetä paljoakaan huomiota ennen kuin siinä havaitaan puutteita tai toimintaongelmia. Sama pätee kaikkeen teknologiaan, jonka koetaan häiriötilanteessa riistäytyvän hallitsemattomaksi. Mitä tehokkaampi teknologia ja pidemmälle kehittely laite on kyseessä, sitä kohtalokkaampia ovat siihen liitetyt häiriöt ja äkillinen rikkoutuminen, kun laitteet tuhoutuvat ikään kuin ”omasta voimastaan”.⁵⁸ Mediateknologia tulee siis näkyväksi ongelmatilanteissa, ja mitä uudempi (digitaalinen) teknologia on kyseessä, sitä voimakkaampi on käyttäjän reaktio – vanhemman teknologian pettäminen saa yleensä edes vähän enemmän ymmärrystä osakseen.

KAMPPAILUA KAUKOSÄÄTIMESTÄ

Arkipäiväisesti ajateltuna kaukosäädin on teknologia, joka saa todellista huomiota osakseen vain ollessaan kateissa. Teksti-TV:n käytön mahdollistaneen välineen rooli on itse asiassa mullistavampi kuin äkkisel-tään tulee ajatelleeksi. Se teki ilmestyttyään ”passiivisesta TV:n katsojasta” aktiivisen ohjelmavirtaan osallistujan tarjotessaan mahdollisuuden esimerkiksi teksti-TV:n selailuun ja kanavapujotteluun kesken lähetyksen.⁵⁹ Televisioteknologioiden sosiokulttuurista historiaa tutkinut Jukka Kortti toteaa mediatutkija Dan Steinbockin nimittäneen 1980-luvulla samaa ilmiötä, jossa televisiota koskevat ylhäältä ohjaillut päätökset muuttuvat alhaalta käsin tehdyiksi valinnoiksi ”kaukosäätimen estetiikaksi”⁶⁰. Kortin mu-

Salora mainosti teksti-TV-lisälaitteella ja kaukosäätimellä varustettua televisiomallia vuonna 1983.

Lähde: Salon tuotanto- ja kulttuurihistoriallinen museo SAMU, Elektroniikkakokoelmat

kaan kaapelitelevision ja videoiden myötä toteutunut valinnan mahdollisuus konkretisoituun kaukosäätimessä, jota perheiden television käyttöä 1980-luvulla tutkinut David Morley on puolestaan pitänyt näkyvänä vallan symbolina⁶¹.

Vivien Marx rinnastaa kaukosäätimen tietokoneen hiireen, koska ne molemmat tarjoavat käyttäjälleen mahdollisuuden muokata mediasisällöistä omanlaisensa kokonaisuuden, ”kuljettaen yleisöä lähemmäs tuottajan roolia”⁶². Itse asiassa siis jo kaukosäätimen kohdalla on herätelty keskustelua niin sanotusta osallistavasta mediakulttuurista, joka liitetään yleisemmin Internetiin ja erityisesti 2000-luvun sosiaalisen median käyttäjälähtöiseen sisältötuotantoon. Sosiaalisen median ”uudet” kuluttaja-tuottajat⁶³ asetuvatkin mielestäni samalle aktiivisuuden, interaktiivisuuden ja sosiaalisuuden jatkumolle muiden aikojen mediakäyttäjien kanssa. Aktiivisesti merkityksiä luovan ja sisällön tuottamiseen osallistuvan vastaanottajan tutkimustraditio voidaan paikantaa jo varhaiseen yleisö- ja kulttuurintutkimukseen.

SALORA TEKSTITELEVISIOT

TEKSTITELEVISIOLISÄLAITTEELLA VARUSTETTU SALORA-HUIPPUMALLI

Useimmin Salora-väritelevisioihin saa teksti-tv:n lisävarusteena. Tässä 26-tuumaisessa Salora-hiippumallissa 1H8 se on jo valmiina. Suuri kuvakoko tekee tekstin lukemisen helpoksi ja nautittavaksi. Huippunykyäinen High Focus-irkkaskuvaputki näyttää tekstin terävänä ruudun reunasta reunaan ja, mikä tärkeätä, ilman heijastuksia ja värinöitä. Kontrastiautomatikka säätää kuvan kontrastin huonevalaistuksen mukaan aina oikein. Salora 1H8 on malliesimerkki selkeälukuisesta tekstitelevisiosta.

aikoina. Ja tekstitelevision ohjelma uusittuu pilkin päivää, joten tiedot ovat tuoreempia kuin tilaamassasi aamulehdessä.

KAUKOSÄÄTIMELLÄ SELAA TEKSTI-TV:N SIVUJA NÄPPÄRÄSTI

Salora-tekstitelevision kuuluu kaukosäädin, jolla ohjataan teksti-tv-toimintoja todella helposti. Samalla kaukosäätimellä ohjataan myös kaikkia muita tärkeitä tv-toimintoja.

Lisävarusteet: kuuloke, lisäkuuluri, lisävaruste, ääninauhuri ja normaali kuvanauhuri/ääni- ja video-tila.

Lisävarusteet: PAL/SECAM-norminmuunnin, FM-ääninormiyksikkö (OIRT-ääninormi), stereokaksiaikayksikkö, bassorefleksiakautusyksikkö, rullapöytä.

Kotelon väri vaihtoehtoja: musta/hopea, valkoinen, pähkinä.

Mitat: L x K x S: cm: 75,5 x 51,5 x 46 (1H8).

Tiettyinä mediateknologioiden käyttöön ottoon liittyvinä murroskausina tunnutaan vain virittävän aina uudelleen ajatus uudesta aktiivisuudesta.

Sosiaalista mediaa tutkinut Lisbeth Klastrup erottaa palvelujen sisältöjä kuluttavat klikkaajakäyttäjät (click-users) paljon tutkituista, uusia elementtejä luovista koodaajakäyttäjistä (code-users)⁶⁴. Mielestäni kaukosäätimen avulla omanlaisensa televisiokokemuksen rakentavat ”katselijat” voi rinnastaa Internet-sisältöjen ”katselijoihin”. Mediakäytön aktiivisuusasteikolla kummatkin klikkaajakäyttäjät ovat kutakuinkin

samalla tasolla. Teksti-TV tuottaa omanlaisensa aktiivisen käyttäjän, mutta ei liian aktiivista. Se ei sido käyttäjänsä keskittyneisyyttä kokonaan itseensä (verrattuna vaikka Internetiin), vaan antaa mahdollisuuden esimerkiksi käyttää samanaikaisesti jotain toista mediateknologiaa. 2000-luvulla katsojan ja TV-ruudun välikätenä toimii usein myös matkapuhelin, kun katsoja osallistuu yleisöäänestyksiin, pelaa mobiileja TV-pelejä tai lähettää vastauksen urheilustudion esittämään päivän kysymykseen. Interaktiivista TV-viihdettä tutkineen Pauliina Tuomen mukaan kyseessä on tällöin television, kaukosäätimen ja matkapuhelimen mediakonvergenssi.⁶⁵

Kanava- ja nettisurffauksen välineinä toimivien kaukosäätimen ja hiiren vertailusta ei siis ole pitkä matka teksti-TV:n ja Internetin erojen ja yhdenmukaisuuksien hahmottelemiseen. Mika Pantzar puhuu tuotteiden evolutionaarisista sukupuista, joiden kautta esimerkiksi kirjoituskone voidaan määrittää tietokoneen ”äidiksi”. Tuotteiden välillä voidaan nähdä erilaisia vuorovaikutussuhteita kuten käsitteellinen yhteys, kilpailullinen suhde tai yhteistyösuhde.⁶⁶ Tällaisen tavarakeologia- ja tuotegenetiikka-ajattelun kautta teksti-TV:n ja Internetin välinen sukulaisuus näyttäytyy moninaisena. Teksti-TV:n ja Internetin käyttö ei ole toisinaan poissulkevaa, ja molempien kävijämäärät ovat kasvaneet rinnakkain⁶⁷. Kyseessä ei siis ole ainakaan näkyvä kilpailusuhte, jossa jommankumman esiintyminen vähentäisi toisen olemassaolon todennäköisyyttä, vaan symbioottinen yhteistyösuhde, jossa molemmat menestyvät. On hankala osoittaa onko teksti-TV:n ja Internetin välillä hevosvankkurien ja rautatievaunun kaltaista käsitteellistä vuorovaikutusta eli idean lainaamista – kyse on ehkä ennemminkin teknologisten visioiden kierrätettävyydestä.⁶⁸ Toisaalta teksti-TV:n voisi ajatella ”oman kontekstinsa luoneeksi artefaktiksi”, joka ei korvaa (tai korvaudu) eikä sinänsä sopeudu

ympäristöönsä vaan on itse luonut oman kysyntänsä⁶⁹.

Vaikuttaisi järkeenkäypältä, että Internet olisi yleistyessään korvannut teksti-TV:n – niin kuin sen olisi pitänyt jo ajat sitten korvata itse televisiovastaanottimetkin painetuista kirjoista ja lehdistä puhumattakaan. Korvaavuusajattelulla on mediateknologioiden yhteydessä pitkät juuret. Suomalainen lehdistö oli 1980-luvun alussa itse asiassa huolissaan siitä, että uusi viestintä, teksti-TV, tulisi leikkaamaan pois osan sanomalehdille kuuluvasta viestinnästä⁷⁰. Mediakonvergenssi-tyyppinen ajattelu eli näkemys mediamuotojen yhdentymisestä oli muodikasta jo 1980-luvun alussa⁷¹. Mediatutkija Juha Herkmanin mukaan konvergenssikeskustelua on määrittänyt ennen kaikkea digitaalisuus, jolloin teknologinen konvergenssi on nähty jopa niin vääjäämättömäksi prosessiksi, että se toteutuu evoluution tavoin omalakisesti ilman että mediamaailman toimijat voivat siihen puuttua. Hän on nimittänyt konvergenssia osaksi ”tietoyhteiskunnan suurta kertomusta”, jossa puhe konvergenssista on tuottanut itsessään painetta teknologiseen konvergenssiin. Todellisuudessa yksittäisen mediateknologian käyttäjän näkökulmasta korostuu edelleen laitteiden divergenssi eli eriytyminen television saadessa rinnalleen digiboksin, pelikonsolin, tietokoneen, mp3-soittimen, matkapuhelimen ja sähköisen lukulaitteen.⁷² Henry Jenkinsin mukaan mediakonvergenssin nykyvaiheessa vanha ja uusi media vuorovaikuttavat keskenään entistä kompleksisemmalla tavalla⁷³. Urheilun seuraajat ovat malliesimerkki mediateknologioiden ”sekakäyttäjistä”, joiden toiminnassa korostuu toisiaan täydentävien viestintävälineiden erityispiirteiden yhdistely eli intermediaalisuus.⁷⁴

Internetiin verrattuna teksti-TV on kiistämättä vanha mediateknologia – ellei suorastaan yksi sen mahdollisista varhaisvaiheista, kuten olen edellä hahmotellut.

Teksti-TV on ”vanha” mediateknologia myös siinä mielessä, ettei siihen liity ”uusiin medioihin” sisään kirjoitettua interaktiivisuutta (sikäli, kun siksi ei riitä kaukosäätimen käyttö)⁷⁵. ”Uusi media” on terminä ongelmallinen, sillä kaikki vanhatkin mediateknologiat ovat aikoinaan olleet uusia ja uudet puolestaan vanhenevat kiihtyvällä vauhdilla⁷⁶. Lisäksi uudempia medioita usein verrataan vanhempiin ja selitetään niiden kautta⁷⁷. Perinteiset mediateknologiat taas saavat uudemmiltaan merkityksiä mediateknologioiden vuoropuhelussa⁷⁸. Urheiluaiheiset mediasisällötkin liikkuvat viestintävälineestä toiseen, ja uudemmat mediaurheilumuodot remedioivat⁷⁹ vanhemmista mediateknologioista tuttuja esittämistapoja. Ilmiö konkretisoituu YLE:n urheilutoimituksessa, jossa samat toimittajat tekevät sisältöä sekä teksti-TV:lle että Internetiin. Lauri Sihvosen vetämä 12 henkilön online-ryhmä työstää uutisia molempiin viestintävälineisiin kuudessa vuorossa päivän aikana. Käytännössä samaa raakatekstiä lihotetaan verkkoversiota varten, mikä on tunnistettavissa uutisoinnin samankaltaisuudesta. Kun Internet astui 1990-luvun jälkimmäisellä puoliskolla kuvaan, nopean ja luotettavan uutistoimittamisen ristipaineeseen tottuneet teksti-TV-toimittajat siirtyivät Sihvosen mukaan luontevasti tekemään myös verkkosisältöjä.⁸⁰ Tässä yhteydessä voidaan puhua viestintäjärjestelmien konvergenssistä⁸¹.

Teksti-TV ja Internet muistuttavat viestintävälineinä ainakin jossain määrin toisiaan. Yksi yhteinen nimittäjä periytyy vielä kumpaakin viestimenä edeltäneestä sanomalehdestä, sillä sekä teksti-TV:n että Internetin kerralla näytölle ilmestyvää näkymää kutsutaan sivuksi. Teksti-TV:llä on käytössään sivunumerointi verkkosivujen noudattaessa hypertekstimäistä sivurakennetta. Oleellista molempien välineiden suhteen on myös esitysmuodoltaan tiiviin tekstin rooli. Visuaalisen materiaalin ylitarjonnasta ja liik-

kuvan kuvan mahdollisuuksista huolimatta teksti on säilyttänyt asemansa digitaalisella aikakaudella. Verkossakin luetaan ja kirjoitetaan paljon. Tekstuaaliseen esittämiseen keskittyminen saattaa olla yksi pääsyy teksti-TV:n hiipumattomaan suosioon.

Sanomalehdistä, lukemisesta ja kirjoittamisesta palaudutaan edelleen paperiin. Digitaalitekologiaan perehtyneet Abigail J. Sellen ja Richard H. R. Harper ovat ravistelleet tutkimuksellaan paperittoman toimiston myyttiä pohtiessaan syitä sille, miksi ihmiset yhä käyttävät eri tilanteissa paperia, vaikka saatavilla on paljon uudempiä ja tehokkaampia teknologioita. He toteavat, ettei uusi teknologia ole korvannut paperia vaan lähinnä muuttanut sen roolia. Koska muutos on itsessään monimutkaisen ympäristön evolutionaarinen prosessi, uusi ei yleensä korvaa vanhaa yhtä nopeasti ja radikaalisti kuin ennustetaan ja odotetaan vaan elää rinnan sen kanssa. Tällöin teknologiat alkavat vuorovaikuttaa keskenään eri tavoin ja asettuvat eri rooleihin sen mukaan, miten ihmiset näkevät niiden kulloisessakin tilanteessa palvelevan parhaiten kyseistä tarkoitusta. Esimerkkinä Sellen ja Harper mainitsevat, että paperi kaivetaan esiin ja sen ylivoimainen kätevyys tunnustetaan yleensä silloin, kun uudempi teknologia jostain syystä pettää.⁸² Teksti-TV:n voi nähdä kohdanneen paperin tavoin Sellenin ja Harperin mainitseman symbolisen ongelman. Teksti-TV mieltyy vanhanaikaiseksi teknologiaksi, joka edustaa menneisyyttä. Tämä symbolisuus selittää osittain myös sitä, miksei teksti-TV ole kelvannut laajemmin tieteellisen tutkimuksen kohteeksi. Tarkastelemalla sitä, miten ihmiset käyttävät paperin ja teksti-TV:n kaltaisia epämuodikkaita teknologioita, voidaan joka tapauksessa suunnitella uusia, entistä tehokkaampia digitaalisia palveluita.⁸³

KUUMA VÄLINE

En ole ottanut tässä artikkelissa teksti-TV:n vanhanaikaisuutta itsestään selvyytenä vaan lähtenyt etsimään vastauksia sille, miksi kyseinen mediateknologia on urheilun seuraajille tietyissä tilanteissa ylivoimainen väline. Vanha kunnon teksti-TV on säilyttänyt asemansa digitalisoituneessa media-urheiluympäristössä, koska se on käyttöominaisuuksiltaan tarpeeksi yksinkertainen (yksisuuntainen) mediateknologia. Se on reaaliaikainen ja luotettava väline, jonka tiiviisti esitetty sisältö on nopeasti löydettävissä. Teksti-TV on ollut toimiva aikansa edelläkävijä, joka on tarjonnut valinnan vapauden ja keskittynyt tekstuaaliseen esittämiseen.

Teksti-TV ylsi sanomalehden urheiluuutisen alaotsikkoon 2.10.2010, kun Satakunna Kansa raportoi Veikkausliigaan noususta pelanneen kotijoukkueen ottelusta otsikolla: ”Takaisin taisteluun! FC PoPa teki paluun nousukamppailuun, Antti Sumiala teksti-tv:lle.” Uutisen leipätekstissä mainitaan vielä erikseen, että ”Sumiala sai nimensä ensimmäistä kertaa tällä kaudella teksti-tv:n sivulle 231, maalintekijöiden sarakkeeseen”. Uutinen todentaa paitsi sen, että teksti-TV:n sivunumeroilla todella on lähes kanonisoitu asema, myös sen, että ”teksti-TV-status” tunnustetaan urheilumaailmassa yhä edelleen. Porilainen Antti Sumiala ylitti paikallisen sanomalehden ja valtakunnallisen teksti-TV:n uutiskynnyksen tehdessään maalin jalkapallon miesten Ykkösessä.

Epäilyksien kohteeksi joutuneen⁸⁴ teksti-TV:n selviytymiskeinoihin onkin luokitunut tiiviin teksti-ilmaisun, horjumattoman luotettavuuden ja reaaliaikaisuuden pioneiryden lisäksi sivuseläustoiminnon pettämätön logiikka, joka on iskostanut tietyt sivunumerot käyttäjiensä pitkäkestoiseen muistiin. Käteväkäyttöinen teksti-TV on pysynyt toimintaperiaatteeltaan ja ulko-

asultaan samanlaisena pitkään ja peitonnut helppoudellaan uudenaikaisempia visioita edustaneita teknologioita. Kätevän tiedon saavutettavuuden vuoksi teksti-TV:tä voi käyttää myös rinnakkain toisen mediateknologian kanssa. Ilman urheilua ja urheiluvendonlyöntiä se tuskin olisi nähnyt tätä päivää. Teksti-TV:n urheilusivuissa mediateknologia ja mediasisältö ovat kohdanneet urheilun seuraajan kannalta niin tehokkaalla tavalla, ettei teksti-TV:n tarvitse pelätä olemassaolonsa puolesta vielä seuraavienkaan ”uuden median” sovellusten ilmaantuessa mediakulttuuriimme.

Mediateoreetikko Marshall McLuhanin vuodelta 1964 peräisin olevan klassikkojatoittelun mukaan kuumat viestintävälineet ovat niitä, jotka ovat analyttisiä ja lineaarisia, välittävät runsaasti informaatiota, mutta säilyttävät välimatkan eivätkä vaadi osallistumista (esim. kirjoitettu sana). Moniaistimellinen televisio on puolestaan kylmä väline. McLuhaniin tukeutuen teksti-TV:n voisi ajatella olevan kylmän välineen sisällä toimiva kuuma (tai kylmän välineen kuumaksi muuttava) väline. Toisaalta ”kuuman” voi tämän otsikon tasolla tulkita myös suosittun tai pinnalla olevan synonyymiksi. Teksti-TV ei vanhene, sillä se säilyttää omat erityispiirteensä taipumatta konvergenssiin.

Suomalaiset television katselijat saivat tosin esimakua ”uudenkarhean” mikrobloggeripalvelu Twitterin ja ”vanhan kunnon” teksti-TV:n yhteistyöstä vuoden 2010 Euroviisujen aikana. Twitter upotettiin YLE:n suoraan televisiolähetyskseen teksti-tv:n kautta, jolloin katsojat pääsivät kommentoimaan laulukilpailun tapahtumia TV-ruudulla. Teknisesti kokeilu toteutui niin, että hashtagilla⁸⁵ #euroviisut julkaistut kommentit hakeutuivat RSS-syötteen kautta moderoituun julkaisujärjestelmään. Teksti-TV:n sivun 398 avaamisen kautta Tweetit eli ”viserrykset” upposivat osaksi Euroviisu-lähetysnäkökuvaa tekstityksen tavoin.⁸⁶ Systemi vaikuttaisi kokeilun

arvoiselta myös urheilulähetysten yhteydessä. Halukkaat näkisivät jalkapallon MM-finaalin aikana muiden katsojien yksittäisiä ottelutapahtumia koskevien kommenttien juoksevan kuvaruudun alareunassa. Koettavaksi jäisi, kuinka paljon kommenttien lukeminen ja viestien näpyttely veisi huomiota pois itse ottelun seuraamiselta. YLE palvelee asiakkaitaan tällä hetkellä tilattavilla tekstiviesteillä, mutta teksti-TV:n urheilu-uutiset puhelimeensa haluavien osuus on hyvin marginaalinen. Normaalisti muutama sadan henkilön käyttämän palvelun voi tosin Jyväskylän rallin aikana tilata 1500 kilpailua todennäköisesti paikan päällä seuraavaa ihmistä.⁸⁷ Visioita superteksti-TV:n tyyppisestä käyttöliittymästäkään ei ole kaikkialla täysin haudattu. Yle Areenan tapausten palveluiden käyttäminen niin sanottuun älykkään⁸⁸ television kautta onnistuu jo nyt, ja haave interaktiivisen television kautta (kaukosäätimellä) tapahtuvasta urheiluvendonlyönnistä elää edelleen⁸⁹.

Lauri Sihvosen mukaan teksti-TV:n lähitulevaisuus ei tule sisältämään dramaattisia muutoksia. Urheilun osalta automaattisen tai ulkopuolisen tulospäivityksen tarve tulee lisääntymään, mutta säännöllisen suuret käyttäjämäärät pitävät huolen siitä, ettei teksti-TV-palvelua olla ajamassa alas tai supistamassa. Pääpaino YLElläkin on Internetissä, jossa jutut julkaistaan isompiina. Teksti-TV:tä tehdään sivutuotteena. On tietysti olemassa uhka siitä, että jossain vaiheessa teksti-TV:n tekniikka käy yksinkertaisesti vanhaksi. Sihvonen ei kuitenkaan ole huolissaan lempilapsestaan: ”Jos se on näin kauan mukana roikkunut, niin miksei yhä uudemmissakin telkkareissa.”⁹⁰ Hän pitää television asemaa suomalaisessa kulttuurissa vahvana selityksenä teksti-TV:n suosiolle. Suomalaiset ovat edelleen paljon television ääressä, ja teksti-TV on iskostunut syvälle urheilun seuraajien tottumuksiin. Sihvosen työperäisen tuntuman mukaan alle 15-vuotiaat ovat ryhmä, joka ei kuulu teksti-TV:n

aktiiviseen käyttäjäkuntaan, koska heidän ei ole tarvinnut missään vaiheessa tottua välineen käyttöön. Nähtäväksi jää, oppivatko nämä tulevat urheilunseuraajasukupolvet teksti-TV:n käyttäjiksi vai löytyykö sitä voittoa. Toistaiseksi teksti-TV:n jos jonkin mediateknologian kohdalla tuntuu kuitenkin pätevän McLuhanin kuuluisa väite siitä, että ”väline on viesti”⁹¹.

FM Riikka Turtiainen viimeistelee väitöskirjansa mediaurheilusta Turun yliopiston digitaalisen kulttuurin oppiaineeseen. Hän on syntynyt samana vuonna kuin viralliset teksti-TV-lähetykset käynnistyivät Suomessa.

¹ ”Tulos ei päässyt edes teksti-TV:lle” on 25 vuotta teksti-TV:n parissa työskennelleen Lauri Sihvosen mukaan sanonta, johon törmää edelleen jatkuvasti. Urheilulajien edustajat tuntuvat hyväksyvän, jos eivät pääse tuloksineen esimerkiksi YLE:n Urheiluruutuun, mutta etteivät edes teksti-TV:lle...

² Lauri Sihvosen mukaan MTV3 on YLE:n ainoa kotimainen kilpailija teksti-TV:n osalta. Urheilun seuraajat ovat kokeneet MTV3:n tekstikanavan keskittyvän vain omistamiensa televisio-oikeuksien mukaisiin urheilulajeihin. (Ks. Sihvosen asiantuntijahaastattelu 2010; Turtiainen 2005, 63 ja YLE:n teksti-tv-tutkimus 2009.)

³ Sihvosen asiantuntijahaastattelu 2010.

⁴ Turtiainen 2005, 67.

⁵ Walldén 2004, 5.

⁶ Näränen 2006, 45.

⁷ Äijälä 1980, 233.

⁸ Äijälä 1980, 233–238.

⁹ Äijälä 1980, 242.

¹⁰ Äijälä 1980, 234–235.

¹¹ Saarikoski 2002; 2009, 78–79.

¹² Kulttuurisesta omaksumisesta ks. Saarikoski & al. 2009.

¹³ Pantzar & Shove 2006, 13–26.

¹⁴ Saarikoski 2009, 83.

¹⁵ WAP lanseerattiin 1990-luvun lopussa suurin odotuksin ja valtavan kohun saattelemana, mutta puhelinten käyttöliittymä osoittautui tuolloin liian kömpelöksi. Epäonnistumiseen vaikuttivat vaatimattomien näyttöjen ja hitaiden gsm-yhteyksien lisäksi palveluiden käyttöönoton hankaluus, toimintahäiriöt, hinnoittelu ja vastaavien tekstiviestipalveluiden varmempi toiminta. (Harju 2001; Ensimmäisen aallon harjalla 2003, 42.)

¹⁶ Saarikoski 2002, ks. myös Suominen 2001; Walldén 2004, 5–9.

- ¹⁷ YLE.fi 6.10.2006.
- ¹⁸ Sirkkiä-Jarva 2007, 452–453.
- ¹⁹ Karjalainen 18.11. 2008.
- ²⁰ Tulospalveluita tarjoavia firmoja on esimerkiksi Score24, jota käyttävät monet muutkin kotimaiset urheilumediat. (Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.)
- ²¹ Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.
- ²² Kangaspunta 2006, 186–187.
- ²³ Ks. esim. Utain 20.4.2006.
- ²⁴ Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.
- ²⁵ Noin kolmannes Ylen teksti-TV:n käyttäjistä on kokeillut palvelua mobiililaitteen avulla. HS 8.12.2009.
- ²⁶ Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010; Turtiainen 2005, 61–62.
- ²⁷ Urheilutulosten näkyvyyttä teksti-TV:llä ei ole kavennettu lukuun ottamatta kriketin, baseballin ja maahockeyn kaltaisia lajeja, joita on seurattu hetki kokeiluluonteisesti. Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.
- ²⁸ HS 8.12.2009.
- ²⁹ Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.
- ³⁰ Mediaurheilulla tarkoitan tässä yksinkertaistettua mediassa esillä olevaa urheilua.
- ³¹ ”YLE:n teksti-tv-tutkimus 2009.”
- ³² HS 8.12.2009.
- ³³ Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.
- ³⁴ Kyselyaineisto.
- ³⁵ Kyselyaineisto.
- ³⁶ Walldén 2004, 7.
- ³⁷ Kyselyaineisto, ks. myös Turtiainen 2005, 63.
- ³⁸ Kyselyaineisto, M20–25, opiskelija, Tampere.
- ³⁹ Pitkävedossa veikataan ottelun voittajaa. Vedonvälittäjä eli Veikkaus valitsee pelattavat kohteet ja määrittää niille kiinteät kertoimet. Pelimuoto työllistää teksti-TV:tä edelleen hyvin paljon, mutta kaikkia kohteita ei pystytä enää seuraamaan täysin reaaliajassa – kaikista kerrotaan kuitenkin puoliaikatilanteet ja lopputulos (Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010).
- ⁴⁰ Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.
- ⁴¹ Turtiainen 2005, 61.
- ⁴² Kyselyaineisto, esim. N20–25, opiskelija, Turku ja Pori; N26–30, opiskelija, Jyväskylä; M20–25, toimistotyöntekijä, Pori; N20–25, palveluasiantuntija, Helsinki; M-20, opiskelija/jalkapalloilija, Turku; N-20, opiskelija, Turku; N36–40, tutkija, Helsinki; M61–65, eläkeläinen, Lahti; M51–55, opettaja, Kankaanpää; M26–30, testauspäällikkö, Helsinki.
- ⁴³ Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.
- ⁴⁴ Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.
- ⁴⁵ Turtiainen 2005, 64–65.
- ⁴⁶ HS 8.12.2009.
- ⁴⁷ Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.
- ⁴⁸ Kyselyaineistoni mukaan 76 % vastaajista on tehnyt laitehankintoja urheilun seuraamista silmällä pitäen. Ks. myös Kortti 2007a, 9 ja 2007b, 156.
- ⁴⁹ Kyselyaineisto ks. myös Turtiainen 2005, 65.
- ⁵⁰ Näränen 2006, 29.
- ⁵¹ Saarikoski 2002; 2009, 77.
- ⁵² Turtiainen 2005, 65–66.
- ⁵³ Suominen 2002.
- ⁵⁴ Monopoliasemalla Sihvonen tarkoittaa sitä, ettei teksti-TV:llä ollut ennen 1990-luvun puoliväliä Internetin kaltaista kilpailijaa, joka olisi välittänyt urheilutilanteita ja -tuloksia reaaliaikaisesti. (Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.)
- ⁵⁵ Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.
- ⁵⁶ Kyselyaineisto, M26–30, CEO, Oulu.
- ⁵⁷ Kyselyaineisto, M31–35, arkitonhoitaja, Bonn.
- ⁵⁸ Vrt. Lundemo 2003 & Schivelbusch 1996, 114–117.
- ⁵⁹ Marx 1998, 35–36.
- ⁶⁰ Kortti 2007a, 10. Ks. myös Flichy 1995, 167.
- ⁶¹ Kortti 2007a, 10; Morley 1986, 148.
- ⁶² Marx 1998, 36.
- ⁶³ Tuottajan ja kuluttajan rinnastava käsite prosumer (producer + consumer) on peräisin Alvin Tofflerilta (1980, 265–288).
- ⁶⁴ Klastrup 2010.
- ⁶⁵ Tuomi 2009, 41.
- ⁶⁶ Pantzar 2000, 117–119.
- ⁶⁷ HS 8.12.2009.
- ⁶⁸ Pantzar 2000, 118–119; Saarikoski 2009, 85.
- ⁶⁹ Pantzar 2000, 123.
- ⁷⁰ Äijälä 1980, 241.
- ⁷¹ Saarikoski 2009, 77.
- ⁷² Herkman 2002.
- ⁷³ Jenkins 2006, 6.
- ⁷⁴ Turtiainen 2005, 78–81, 101.
- ⁷⁵ Ks. esim. Herkman 2002.
- ⁷⁶ Ks. esim. Flichy 1995.
- ⁷⁷ Paasonen 2001, 105.
- ⁷⁸ Peteri 2006, 211–245.
- ⁷⁹ Remediaatiosta ks. Bolter & Grusin 1999, 44–45.
- ⁸⁰ Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.
- ⁸¹ Herkman 2002.
- ⁸² Sellen & Harper 2002, 2; 194.
- ⁸³ Emt. 25; 48; 199.
- ⁸⁴ Esim. Gauntlett & Hill 1999, 165–166.

⁸⁵ Hashtagilla tarkoitetaan Twitter-viestin eli Tweetin alussa olevaa risuaidalla (#) varustettua merkkausta, jota käytetään kuvaamaan keskustelun sisältöä.

⁸⁶ YLE Blogit, Kehitys kehittyä – kokeile ja kommentoi yle.fi:tä 6.5.2010.

⁸⁷ Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.

⁸⁸ SK 28.8.2010.

⁸⁹ Esim. Kruse 2009.

⁹⁰ Sihvosen asiantuntijahaastattelu, 2010.

⁹¹ McLuhan 2001 [1964].

LÄHTEET:

Asiantuntijahaastattelu

Yle Urheilun Online-ryhmän tiiminvetäjä Lauri Sihvonen 23.8.2010. Puhelinhaastattelun äänite ja litteraatio tekijän hallussa.

Kyselyaineisto

Verkkokyselyn (<http://www.virtuaaliurheilu.fi> 13.6.2006–1.2.2010) vastaukset, 133 kpl, tekijän hallussa.

Lehdet

Helsingin Sanomat 8.12.2009. ”Netti ei ole onnistunut nitistämään teksti-tv:tä.”

Helsingin Sanomat, Nyt-liite 10.9.2010. ”Kiitos 835!”
Karjalainen 18.11. 2008. ”Teksti-TV:n uranuurtaja.”

Satakunnan Kansa 28.8.2010. ”Älykkäällä televisiolla pääsee jo surffaamaan.”

Satakunnan Kansa 2.10.2010. ”Takaisin taisteluun! FC PoPa teki paluun nousukamppailuun, Antti Sumiala paluun teksti-tv:lle.”

Utain 20.4.2006. ”Kaksisuuntainen digiteksti-tv jäi internetin varjoon.” <http://www.uta.fi/utain/2006k/8/31132.html>

Verkkosivut

YLE Blogit, Kehitys kehittyä – kokeile ja kommentoi yle.fi:tä 6.5.2010. ”Twitter siirtyy televisioon Teksti-TV:n välityksellä.” <http://blogit.yle.fi/kehitys-kehitty/twitter-siirtyy-televisioon-teksti-tvn-valityksella>

YLE.fi 6.10.2006. ”YLEn Teksti-TV täyttää 25-vuotasta.” http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2006/10/ylen_teksti-tv_tayttaa_25_vuotta_218567.html?sendtfriend=true

Tutkimuskirjallisuus

BOLTER; Jay David & GRUSIN, Richard. *Remediation. Understanding New Media*. MIT Press, Cambridge 1999.

Ensimmäisen aallon harjalla. Tekstiviesti, WAP- ja MMS- palveluiden markkinat 2000–2004. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 19/2003. Helsinki.

FLICHY, Patrice. *Dynamics of Modern Communication. The Shaping and Impact of New Communication Technologies*. SAGE Publications, London, Thousand Oaks & New Delhi 1995 [1991].

GAUNTLETT, David & Hill, Annette. *TV Living. Television, culture and everyday life*. Routledge, London & New York 1999.

HARJU, Juhana. WAP – myöhässä jo syntyessään? Teoksessa: Sihvonen, Tanja (toim.). *Sähköä, säpinää, wapinaa. Risteilyjä teknologian kulttuurihistoriassa*. Turun yliopiston Historian laitoksen julkaisuja 59, Turku 2001, 25–32.

HERKMAN, Juha. Konvergenssi. *Mediumi* 1.3 / 2002. <http://www.m-cult.net/mediumi/article.html?articleId=65&page=1>

JENKINS, Henry. *Convergence Culture. When Old and New Media Collide*. New York University Press, New York and London 2006.

KANGASPUNTA, Seppo. *Yhteisöllinen digi-tv. Digitaalisen television uusi yhteisöllisyys, yhteisöllisyyden tuoteistaminen ja yhteisötelevisiön vaihtoehto*. Tampere University Press, Tampere 2006.

KLASTRUP, Lisbeth. ”Users” are useless – Some Reflections by a Social Media Researcher. Research Methods for Social Media -seminar. Helsinki, 31.8.2010.

KORTTI, Jukka. Näköradiosta mobiilitelevision. *Tekniikan Waiheita* 2/2007a, 5–20.

KORTTI, Jukka. *Näköradiosta digiboksiin. Suomalaisen television sosiokulttuurinen historia*. Gaudeamus, Helsinki 2007b.

KRUSE, Holly. Betting on News Corporation. *Interactive Media, Gambling, and Global Information Flows. Television & New Media* 10:2 2009, 179–194.

LUNDEMO, Trond. Why Things Don't Work. Imagining New Technologies From *The Electric Life* to the Digital. Teoksessa: Sihvonen, Tanja & Väli-aho, Pasi (toim.). *Mediaa kokemassa: Koosteita ja ylityksiä. Experiencing the Media: Assemblages and Cross-overs*. Taiteiden tutkimuksen laitoksen julkaisuja. Sarja A, no. 53. Turun yliopisto 2003, 13–28.

MARX, Vivien. One Potato, Two Potato, Couch Potato, Mouse Potato: How the Mouse and the Remote Control are Shaping Journalism. *Convergence* 4:33, 1998, 32–39.

- McLUHAN, Marshall. *Understanding media: The extensions of man*. MIT Press, Cambridge 2001 [1964].
- MORLEY, David. *Family Television. Cultural Power and Domestic Leisure*. Routledge, London and New York 1986.
- NÄRÄNEN, Pertti. Digitaalinen televisio. Analyysyjä alkuhistoriasta, viestintäpoliittisista haasteista ja tv-järjestelmän muuttumisesta. Acta Universitatis Tamperensis 1132. Tampere 2006.
- PAASONEN, Susanna. Jotain uutta, jotain vanhaa ja jotain lainattua: www-sivut kuvallisena esitysmuotona. Teoksessa: Nieminen, Hannu & Sihvonen, Jukka (toim.). *Mediatutkimus. Näkökulmia ja kartoituksia*. Taiteiden tutkimuksen laitoksen julkaisuja A47. Turun yliopisto, Turku 2001, 101–132.
- PANTZAR, Mika. Tuotegenetiikkaa ja tavaraekologiaa. Kohti tavaramaailman orgaanista kuvaa. Teoksessa: Lemola, Tarmo (toim.). *Näkökulmia teknologiaan*. Gaudeamus, Helsinki 2000, 109–127.
- PANTZAR, Mika & Shove, Elisabeth. Kulutusikäntöjen ja -objektien fossiloituminen. Teoksessa: Repo, Petteri, Koskinen, Ilpo ja Grönman, Heidi (toim.). *Innovaatioiden kotiutuminen*. Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja 2006. Edita, Helsinki 2006, 13–26.
- PETERI, Virve. *Mediaksi kotiin. Tutkimus teknologioiden kotouttamisesta*. Tampere University Press, Tampere 2009.
- SAARIKOSKI, Petri. Television vanhat lisäarvot. Vuorovaikutteisen television esihistoriasta löytyy videotex. *Mediumi* 1.1, 2002. <http://www.m-cult.net/mediumi/>
- SAARIKOSKI, Petri. Visio – maailmantelevisiosta tiedon valtateille. Teoksessa: Saarikoski, Petri, Suominen, Jaakko, Turtiainen, Riikka ja Östman, Sari. *Funetista Facebookiin. Internetin kulttuurihistoria*. Gaudeamus, Helsinki 2009, 73–115.
- SAARIKOSKI, Petri, Suominen, Jaakko, Turtiainen, Riikka ja Östman, Sari. *Funetista Facebookiin. Internetin kulttuurihistoria*. Gaudeamus, Helsinki 2009.
- SCHIVELBUSCH, Wolfgang. *Junamatkan historia*. Vastapaino, Tampere 1996 [1977].
- SIRKKIÄ-JARVA, Sari. TV-urheilun puoli vuosisataa. Nurmesta Niemiseen. Teoksessa: Wiio, Juhani (toim.). *Television viisi vuosikymmentä. Suomalainen televisio ja sen ohjelmat 1950-luvulta digiaikaan*. SKS, Helsinki 2007, 447–477.
- SUOMINEN, Jaakko. Salora Playmaster – peliä televisiolla. Lisäarvon tuottaminen teknisten innovaatioiden yhteyteen. Teoksessa: Sihvonen, Tanja (toim.). *Sähköä, säpinää, wäpinää. Risteilyjä teknologian kulttuurihistoriassa*. Turun yliopiston Historian laitoksen julkaisuja 59, Turku 2001, 97–104.
- SUOMINEN, Jaakko. Televisiokulttuurin ja -visioiden kulttuurihistorialliset diskurssit. Kuvaruudun tulevaisuudet. Kulttuurihistoriallinen tarkastelu. -esitelmä Digitaalinen kulttuuri ja television tulevaisuus -seminaarissa. Turun yliopisto, Turku 26.4.2002. <http://users.utu.fi/jaasuo/televisio-diskurssit.html>
- TOFFLER, Alvin. *The Third Wave*. Bantam Books, Toronto, New York, London and Sydney 1980.
- TUOMI, Pauliina. Television interaktiivinen pelihetki. Television pelillisyyys ja merkitys pelikokemusten tuottamisessa. Teoksessa: Suominen, Jaakko & al. (toim.). *Pelitutkimuksen vuosikirja 2009*. Tampereen yliopisto, 2009, 34–48. <http://www.pelitutkimus.fi/vuosikirja-2009>
- TURTIAINEN, Riikka. *Penkkiurheilijasta virtuaaliurheilijaksi. Digitalisoituva urheilun kuluttaminen*. Digitaalisen kulttuurin pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Kulttuurituotannon ja maise-mantutkimuksen laitos, Pori 2005.
- WALLDÉN, Sari. *Käyttäjäkeskeinen superteksti-television suunnittelu: käytettävyys ja metodit*. Tampereen yliopisto, Tampere 2004.
- ÄIJÄLÄ, Tauno: Mitä ovat teleteksti ja videoteksti? Teoksessa: Sisättö, Seppo (toim.). *Viestintä uuteen aikaan*. Viestintätutkimuksen Seuran julkaisusarja n:o 1. Weilin+Göös, 1980, 233–242.